

PROPRIETAR—DIRECTOR

AUGUSTIN POPA

Redacția și administrația
BLAJ, JUD. TARNAVA MICĂ

INSERATE

conform regulamen. de a-
plicare a tarifului comer-
cial, categoria V.

Unitatea

REDACTOR

DUMITRU NEDA

Foale înscrise în Registrul de
publicații al Trib. Târnava-Mică
sub Nr. 2—1938.

ABONAMENTE

Pe un an . . . 200 Lei
Pe 6 luni . . . 100 Lei
Pentru străinătate 400 Lei**Foale bisericescă-politică — Apare în fiecare Sâmbătă**

Cu inima 'n palmă

(+) Cumințenia românească a învățat din păntania multora, că până și păreții au ochi și pădurea urechi. Răzimată pe această constatare, a tras încheierea: Păzea! Nu-i misantropie în acest „pronunțament” lapidar și practic, ci o îngrădire înțeleaptă, care închide drumul din vreme la multe amărăciuni și pătimiri ce pot fi incunjurate. Psalmistul o spuse și el odinioară: Pune, Doamne, pază, gurii mele... Cari cuvinte însuflete de Sf. Spirit răsună mereu — în pustiu, chiar și în lumea bisericanilor.

Riposta e veche: Ferește-mă, Doamne, de omu' mbumbat. Și mai ales de preotul glacial, distanțat, în jurul cărui totul se îmbracă în podoabă de promovă din miez de iarnă năprasnică.

Sună frumos întâmpinarea aceasta. — Și fals între comunicativitatea înțeleaptă, părintească și apostolică, și între limbușia ușuratică și nestăpânită, e o deosebire ca între ceru și pământ. Ca îndrumător al altora, și îndeosebi ca păstor sufletesc, poși, și trebuie, să te faci totul tuturor, stăruind și cu vorba, cu vreme și fără vreme, de cei încredințați grijei tale — Trebuie să te apropii de ei cu inimă caldă și deschisă, căci numai așa îi poți câștiga. Asta însă nu înseamnă că poți trece și la confidențe indiscrete, din care ei n'au folos și tu n'ai dobândă. Dinpotrivă: le strici și lor și ție. Pentru că așa ceva nu rămâne tănuț și fără comentarii. Cari însă nu se fac după cum ai vrea tu. Despre asta nu încapе îndoială.

Te va fi apăsând vre-o durere mare? Ascultă ce te învață Poetul:

Fă-i patimei tale din zâmbet zăvor,
Tăcerea să-ți fie statornică soră,
Să nu știe nimeni, ce rane te dor.

Iar noaptea când cade și ceața se lasă,
Tu trage-ți oblonul să n'ai mărturie.
Și-atunci sub tavanul ascunsei chilii,
Despătură-ți taina ce 'n suflet te-apasă
Stropind-o cu lacrimi de ceasuri târzii...

Să nu uiți că au și alții crucile lor, cum fi-o a,
tu pe a ta. Și de ce să se ocupe de tine, când și ei își
au Calvarul lor? Dar chiar și dac'ar avea toată bună
voința față de tine, avea-vor și înțelegerea de lipsă
pentru frământările și durerile tale?

Nimic mai nesocotit decât dascălul, profesorul,
ori preotul cari nu au taine, păstrate cu delicateță pen-
tru ei singuri, destăinuindu-le doar vre-unui sfetnic
prieten probat în ceasuri de grea încercare. Cum zice
Isus Sirah: „Mulți să fie, cari au pace cu tine, iar
sfetnicii tăi să fie dintru o mie unul... Cu prietenul
credincios nimic nu se poate asemăna, și nu este mă-
sură bunățății lui... (căci unul ca acesta) este leacul
vieții.” — Taina destăinuită e o povară strivitoare
și o frână dintre cele mai chinuitoare (B. Valuy). E-
levii rād de dascălul care și-a spovedit, s'audă și
careva dintre ei, care-l este aleanul; studenții nu au
nici un respect față de maestrul pe care-l cunosc cu
toate slăbiciunile lui; păstorii nu au nici o încre-
dere în păstorul care a fost destul de neînțelept să
lase să i-o ta gura pe dinainte și să-l zugrăvească
în fața vre-unui confident indiscret, ori chiar a servi-
toarei sale. Și tot serviciu prost își face știricind cu tot
deadinsul, dela unul ori dela altul cari dintre enoriașii
săi nu-l au la inimă, ori chiar îi poartă Sâmbetele?

Vremea postului e vreme de reculegere. Gre-
șelile se țin de om. Dar tot de om se ține și dato-
rința de a se desbăra de ele. A fi cu inima în palmă
în sensul de a spune, așa netam-nesam, la frunză
și la iarbă, tot ce-ți trece prin cap, e o greșală mare.
— Pruncul Isus, de praznicul Nașterii Sfinte, să nu
mai aple pata aceasta pe nici unul dintre cei însem-
nați cu semnul Său.

Pregătirea elitelor

— Apostolatul necesar pentru triumful idealului social creștin —

Intr'o recentă scrisoare pastorală — din care reținem o parte în acest număr al gazetei — Psf. Ioan al Lugojului stăruie asupra agendelor curatoratului bisericesc. Rostul lui cel dintâi este, de sigur, să chivernisească averea materială a bisericii. Să nu uite însă preoții, că membrii curatoratului reprezintă adevărata elită a credincioșilor și, în această calitate, pot da cel mai prețios concurs la îngrijirea averii spirituale, pentru care a fost instituită Biserica și preoția. Vor trebui pregătiți însă, în chip special, în această direcție. În ședințe și consfătuiri dese, preotul va discuta cu membrii curatoratului toată situația spirituală a parohiei, îi va instrui suficient în toate problemele ce se cer rezolvate în și prin Biserică, pentru ca la rândul lor acești fruntași să facă același lucru în mijlocul credincioșilor.

Chestiunea pare, la prima privire, de interes pastoral parohial. În realitate însă ea deschide perspective mult mai vaste, care duc până departe, la înnoirea creștină a lumii noastre greu încercate.

Suntem pătrunși cu toții de nevoia acestei recreștinări generale, care trebuie să prefacă deopotrivă sufletele ca și rânduețile sociale ce se năruie acum sub povara propriilor păcate. Dacă din noianul atâtor suferințe și din fumul atâtor ruine, în care arde o bună parte din patrimoniul veacurilor, nu va răsări o lume nouă luminată de zâmbetul veșniciei și cu privirea îndreptată spre Dumnezeu, apoi zădarnică a fost toată jertfa și durerea omenirii. Soarta civilizației apusene ar fi, în acest caz, definitiv pecetluită.

Credem cu tărie că vom scăpa de catastrofa. Idealul social creștin are bune șanse de realizare. Ostenită de crâncenele încercări la care o supune titanica luptă a altor concepții de viață extremiste, omenirea dorește cu ardoare pacea și seninătatea fraternității evanghelice. — Totuși, isbânda nu va fi ușoară. Greutățile ce stau în cale sunt multe și mari. Idealul social creștin e dorit mai mult dintr'o intuiție instinctivă și nebuloasă decât dintr'o voință luminată și conștie de ținta urmărită. Hristos nu e cunoscut în lumea noastră, iar doctrina socială ce se desprinde din învățătura Lui și mai necunoscută. Astfel biruința ei rămâne problematică. — Evident, învățătura mântuitoare trebuie scoasă la larg; trebuie vestită în toate târgurile vieții, trâmbițată de pe coperișurile caselor la toată suflarea. Trebuie pornit un val de entuziasm general și conștient, fără de care nici un ideal social nu poate triumfa. — Nu încapе îndoială că

acest lucru e posibil. Dacă satana, printr'o perfidă dar foarte metodică propagandă, și-a știut crește legiuni de fanatici cari mor fără șovăire pentru meschinele teorii ale lui Marx — cum arată războiul din răsărit — evangelia eternă să nu aibă aceeași putere de convingere și atracție?! O are, de sigur. Și a dovedit-o, biruind lumea prin „nebulia crucii”.

Valul trebuie însă pornit și directivat. E un apostolat care se cere și care trebuie pregătit. Ne trebuiesc elite de credincioși cari să dinamizeze mulțimile. Locul preotului nu este pe baricadele sociale, dar pregătirea acestor elite este datoria lui. — Nu știm în ce măsură se împlinește astăzi de către cler această misiune. Aproape sigur: insuficient. Nu atât din lipsă de zel. Ci mai mult din nepricepere. Mulți slujitori ai altarului nu cunosc ei înșiși destul de adânc idealul social creștin și, în consecință, nu pot însușești pe alții pentru icoana viitoarei societăți clădită în spiritul evangheliei. Iarși alții nu știu cum să înceapă practic acțiunea de formare a elitelor luptătoare și se mulțumesc cu metodele de pastorație colectivă făcută în școală și de pe amvon.

Aceasta însă nu ajunge. Așa nu vom avea niciodată stegari ai noiei lumi, luptători de prima linie cari să entusiasmeze mulțimile și să le ducă la biruință. Aceștia trebuiesc aleși din mulțime și pregătiți în deosebi, așa cum a făcut Mântuitorul cu apostolii.

Curatorul ar trebui și ar putea fi această întâie — să-i zicem — școală de cadre. Firește, dacă va fi bine ales. Să intre în el numai cei mai destoinici, cei mai însuflețiți și cei mai deschiși la înțelegere, dintre fruntașii recunoscuți pentru râvna lor sinceră religioasă. Apoi, să fie bine condus și bine indoctrinat. Entuziasmat prin pilda și râvna preotului mai mult decât prin vorba lui; învățat metodic fără a se simți că se face școală.

Tot așa: comitetele diferitelor asociații religioase din parohie. Au acelaș rost și trebuiesc pregătite în același fel pentru apostolatul social, care trebuie propovăduit și în faptă, prin începuturi de realizări social-caritative cuprinse în programul reuniunii și folositoare progresului parohiei. „Acțiunea Catholică”, la noi Agru, avea în chip deosebit această menire, de a colabora cu preotul la adâncirea vieții religioase și de a fi pepinieră de apostolat social creștin. Furtuna, care n'a încetat încă, a cam scos din rosturi această înjghebare care promitea mult. Ea

nu va trebui însă lăsată să moară, cu nici un preț, fiindcă are misiune mare de împlinit. El și curatoratele trebuie să ne dea stegarii noiei lumi creștine, pe care o așteptăm.

Cateheza activă. Intr'un număr recent, al „Unirii”, părintele Borza, deși nu se recunoaște de pedagog, totuși ca un distins pedagog a diagnosticat criza catehezei astfel: „Buchiseala se înțește... Manualele se îngroașă... Elevii înghit pe nerăsuflăte... Catehismul e fărîmîțat... Infundăm pe elev cu orice... Ce trebuie nu știe, ce știe n'are importanță...”

Cred, că trebuie să pășim mai departe, să ieșim din criza, care s'a abătut dintr'o falsă privire despre cateheză. Catehetul e ținut să facă instrucție religioasă, în loc de educație religioasă. La mijloc nu e eroare de metodă, e eroare de orientare. Cine crede că o simplă schimbare de metodă ar putea schimba criza într'o stare înfloritoare, se înșală. Nu avem o criză de metodă, avem o criză de orientare. Noi avem în cateheză o orientare spre un intelectualism exagerat și ar trebui să facem loc larg sentimentelor. Prin simțire copilul trece la înțelegere.

În centrul educației religioase, se găsește copilul cu ereditatea lui, cu mediul lui în care trăește. Copilul nu e condus spre catehism, care e hârtie și cerneală, ci spre Hristos. — Lăsați copiii să vie la Mine!

Prezentându-mă înaintea unei cete de copii, știu că n'am să străbat cu ei atâtea file din catehism, nu mă conduce în acțiunea mea catehismul, îi cer ajutorul, când e necesar. Astfel orientându-mă, am aflat metoda evanghelică, metoda care pătrunde în interior ca să se exteriorizeze copilul prin sine însuși.

Când voiu simți un succes cât de mic și când rezultatele cât de puține se văd, voiu pleca la drum apostolește la școala din vecini. Ajuns acolo, îmi voiu amesteca pe micii mei ucenici cu alți copii, pe unul îl voiu îndemna să grăiască către ceilalți, să le arete lor semnele unei schimbări prin cântări religioase, prin rugi și jertfe, prin compuneri reli-

gioase, prin modelaje cu subiecte biblice, prin deseme de sfinți și obiecte sfințite, colecții de relieve din satul de baștină, chipuri sfinte, cărți religioase. E purtată din loc în loc o desagă plină de dovezi ale unei vieți de copil luminat.

Și de aici voiu lua pe cei cu râvnă, voiu porni în alt sat. Așa voiu cutreera împrejurimea și voiu determina o mișcare religioasă printre copii.

Este un principiu: Invierea lumii prin copii. Cruciada copiilor! (Toma Cocișu).

Mâna dreaptă a preotului Ceva despre curatoratele bisericesti

Cu prilejul vizitațiilor canonice, *Preasf. Ioan al Lugojului*, a putut să se convingă despre aportul însemnat al curatoratelor bisericesti în viața materială și morală a parohiilor. În scrisoarea pastorală ce a apărut în ultimul număr al oficiosului „*Sionul Românesc*” (15 XI, 1941), între altele, găsim și rândurile de mai la vale, privitor la cauza menționată. — Scrie *Preasf. Ioan Bălan*:

Regulamentul pentru administrarea averilor bisericesti publicat în Nr. 23-24/1931 al foii oficiale diecezane (din Lugoj, *N. R.*) se referă numai la grija ce trebuie să o poarte curatoratul bisericesc de averile materiale și la anumite drepturi ce asigură venitele materiale înșirate în §. 1. Ori, în afară de aceste averi materiale, Biserica posedă averi de ordin spiritual neasemănat mai prețioase, din cari înșir cele mai principale: Sf. Trup și Sânge al Domnului cu celelalte Sacramente, învățătura lui Hristos, sufletele răscumpărate cu scump sângele Domnului. Desigur, toate acestea sunt date în grija preotului, care va fi tras aspru la răspundere în ziua judecării pentru felul cum le-a îngrijit. Una știu. De câte ori încredințez unui nou preot sf. Cuminecătura, când zic: „Primește Încredințarea aceasta și o păzește, până la venirea Domnului nostru Isus Hristos, când o va cere dela tine înapoi”, un fior mă pătrunde și mi se umezesc ochii. În alte părți *curatoratul bisericesc* se numește comitet, pentru că a primit încredin-

țare din partea parohiei să stea în jurul preotului în toate trebile bisericesti. Și acum slujba principală a preotului este încreștinarea sufletelor și ridicarea lor pe zi ce merge la o viață tot mai conformă cu poruncile Domnului, iar a unora la înălțimea consiliilor evanghelice. În această slujbă, cea mai importantă din tot rostul lui, preotul ar dovedi lipsă de înțelegere dacă n'ar ști să se folosească de sfaturile înțelepte și autoritatea morală a membrilor ce compun curatoratul bisericesc.

Cât de urâte și cât de reci sunt bisericile goale, oricât ar fi edificiul lor de măreț și de pompos! Ele denotă o lipsă de credință în prezența reală a Scumpului nostru Mântuitor în bisericile noastre. Cât de mult trebuie să-l doară pe preot când chiar membrii din curatorat, această elită a credincioșilor, nu vin nici măcar Dumineca la biserică pentru ca să-și îplinească cea mai elementară datorință de creștin: de a asculta sf. Liturgie! Cuptorul din camera mea îmi dă din bunătatea lui și mă face să stau bucuros în cameră. Acest lucru să-l faci și tu, Frate Preot, cu membrii din curatorat. Ținând cu ei ședințe mai dese, și nu de mântuială, ei vor admira concepția superioară, în slujba căreia stai cu tot devotamentul și-ți vor cere să le faci și mai bine cunoscută legea Domnului. Lipsa de înțelegere a rostului lor face pe unii preoți așa de netrebnci încât nu predică toată dogmatica, toată morala și toate mijloacele darului; ci-și aleg niște subiecte ușoare din morala lui Hristos și acestea le predică așa de slab, de lor înșiși și nu le place predica. Cum vrei, Frate dragă, ca parohienii tăi să țină la credința pe care ei nu o cunosc și tu n'ai fost în stare să-i faci să o îndrăgească? Cel dintâi emisar al satanei va putea foarte ușor să sfășie turma al cărei păstor este năimit: nu se gândește decât la buzunarul său și la tihneala sa. Dar acest lucru va fi cu neputință în parohia unde membrii curatoratului sunt *elita creștină* a comunei. Ei vor fi vajnici apărători ai credinței adevărate și vor înțărca pentru totdeauna pe îngerii satanei.

FOIȚA „UNIRII”

Regele iubirii

De alergii și cauți, cu sete,
Dreapta cale-a fericirii,
Du-te roagă-L să ți-o arete:
Regele Iubirii!

El te-așteaptă și te cheamă
Să bei apa nemuririi,
Mal cu dor decât o mamă:
Regele Iubirii!

Du-te, ia pe umeri haina
De nebun a umilirii,
Pentru a 'nțelege taina
Regelui Iubirii!

Ia ca El, apoi, o cruce,
— Urcând calea pătimirii —
Să o duci, precum o duce:
Regele Iubirii!

Și de vei goli paharul
Chitar și-acel al răstignirii,
— Vei sorbi din el și harul
Regelui Iubirii!

Vei fi vlu și fiul vrednic
Al Părintelui mării,
Și un frate-ți va fi veșnic
Regele Iubirii!
PETRU ANGA

Scrisoare către un protopop mai tânăr

Se vede că lui Aghiuță nu-i place „scrisoarea” aceasta bineintenționată, pentru că și-a vârit coada prin zaful tipografic și, în rândul trecut, a și făcut un „pont.” Și anume: cuvintele: „Fiindcă știm că e o excepție”, cari își aveau locul și înțelesul la sfârșitul alineatului prim, după lămurirea liniștitoare: „Dar asta una treacă și așa”, s'au aruncat la sfârșitul alineatului al doilea, unde se potrivește ca mazerea 'n părete.

Cu asta însă Intunecimea sa nu mult a dobândit. Iar noi ne vedem mai departe de sfat prietenesc, așa prin carte, căci altfel suntem departe. Și acum, legând firul ideilor, apăs pe cuvântul că toate celea despre cari am pomenit în rândul trecut, și altele, cum vei vedea îndată, protopopul trebuie să le facă, pentru ca să se convingă dacă credincioșii din parohii iubesc casa Domnului și o cercetează. Nu-i este iertat să uite că termometrul activității preoțești nu sunt rapoartele scrise, sau verbale, ci numărul participărilor la sf. slujbe, la spovedit și la sf. împărțanii. Oare bisericile nu se țin zăvorite de dumineca seara până în ceealaltă duminecă dimineața? Să fie cu luare aminte și la cum servește preotul sf. slujbe: le face cu credință,

cu pietate, ori numai de mântuială, ca un năimit? „Tot cinstitul protopop să-și ceece preoții cum botează, spovedesc, slujesc sf. liturgie...” (Can. 2 din 1742). El trebuie să pretindă ca preoții să fixeze timpul începerii slujbelor divine: „Preoții se vor înfățișa cu exactitate la toate funcțiunile cultului” (Can. 17 din 1869). Și caută să se informeze precis și asupra atitudinii ce o are preotul față de școală, fiica bisericii, precum și asupra înțelegerii ce o au credincioșii pentru școală. Afară de aceea mai trebuie să știe că oare mai cetește preotul ceva? Mai recitește cărțile teologice? În ceala națională merge pe calea cea bună? Pe teren social-caritativ activează? Prin feliul de a se comporta răspândește bunătate, impune respect, ori produce desgust, intrigă, scandal? „Preoții se vor reținea dela pipat înaintea serbării sf. liturgii” (Can. 8 d. din 1869).

3. Protopopul trebuie să *grijească ca a-verele bisericii să se administreze conform canoanelor*, și nici o considerație de prietenie, rudenie, familie grea, nu e permis să primeze. „Preoții la cheltuelile bisericii să nu se amestece fără doară cu sfat, că de aici multe rele urmează în partea preoților” (Can. 3 din 1821). „Averile bisericesti se administrează imediat prin coratorii bisericii sub controla parohiilor locali. (§ 5). „Averile bisericesti trebuie nu numai conservate... ci și înmulțite... Orice în-

Cu multă nedreptate se pune în căruța exclusivă a țaranului din Banat *denatalitatea*, care dominează în straturile cele maialte ale societății. Cunosc parohii unde creștinoșii încep a nu mai fi vinovați în această privință, căci fiind însuși preotul o pildă frumoasă, cu ajutorul membrilor din curatoriat a ajuns la progrese simțitoare. Și în ce privește măsurătorile de probă s'au pus stavile în unele părți; însă legea civilă ar trebui să arate o orientare mai sinceră în această privință. În multe probleme grele ale parohiei, elita de creștini, care constituie curatoriatul bisericesc, să fi un puternic stâlp al bisericii în contra celor mai turbate urgii. Dacă această elită va începe să fie temeinic instruită încă de pe băncile școlii primare, iar tineretului adult, pe ambele sexe i se va da cuvenita atențiune, și va fi încadrat în organizații sănătoase creștine, vom ajunge să avem o atmosferă de credință și morală în parohie, încât alții ne vor admira și imita.

[...] Iată organizația cea mai trainică a episcopatului laic: Curatoriatul bisericesc. Numai să fie condus după gândul sfintei noastre Biserici. Avându-l la îndemână, parohia și Biserica întreagă crește, sporește și înflorește. Dela voi, preoții de enorie, depinde asigurarea acestei înfloriri a Bisericii și prin ea a Neamului nostru. Cumpăniți-o bine și puneți-vă pe lucru cu tot focul inimii voastre.

Spre lauda Domnului! Se știe că decesatul mitropolit Alex. Nicolescu a fost preocupat de un mare gând: Acela de a renoa bătrâna catedrală a Blajului și de a o picta. Pentru acest scop el începuse să strângă fondurile necesare și numai moartea prea timpurie l-a împiedecat să-și îndeplinească planul. Din suma pe care a lăsat-o decesatul pentru acest lucru, în vară acestui an s'a reparat coperișul și s'au așezat în interior scaune noi, lucrute din lemn masiv, și încât biserica pare schimbată cu totul.

Și pentruca nu numai exteriorul să fie cât mai îngrijit, ci și serviciile divine să fie

cât se poate mai înălțătoare, conducătorii de coruri din Blaj au luat hotărârea ca rând pe rând să se perindeze la sf. liturghie cu respectivul lor cor. Astfel am putut asculta *corul bisericesc al teologilor*, condus de pâr. Ioan Florea, apoi *corul mixt al școlii normale de băieți și fete*, care sub conducerea pâr. *Celestin Cherebețiu* a executat liturgia compusă de Domnia Sa. Dumineca trecută publicul blăjan a putut asculta liturgia compusă pentru cor mixt și orchestră a Revm. Francisc Hubic, executată de tânărul cor „*Jacob Mureșianu*» de sub conducerea *Părintelui Hubic*. Execuția minunatei liturgii, de corul și orchestra care deja au devenit faimoase, a fost din cale afară de reușită, făcând ca publicul blăjan să trăiască adevărate clipe de înălțare sufletească.

Indrumări pedagogice

Răsfoind două documentate articole apărute în valoroasa revistă „*Civiltă cattolica*», din 3 Februarie și 2 Martie 1940, voiu spicui câteva reflexii de actualitate pentru cei încredințați cu misiunea sublimă de educatori ai tineretului.

1. Familiei îi revine din voință divină rolul firesc, necesar și de căpetenie de a se îngriji de educația tinerelor vlăstare. Cuvintele nemuritorului Pius XI în Enciclica despre educație rămân criteriu nedesmintit: „Educația cea mai eficace și durabilă e cea primită în familia creștină bine ordonată, disciplinată și exemplară. Rodele ei sunt în funcție de exemplul bun al părinților.”

2. Școala și institutele de educație (internate) au un rol secundar, dar nu mai puțin important și de răspundere. În strânsă și armonică colaborare cu părinții sunt chemate să suplinească, completeze și desăvârșescă educația din mediul familiar. Neglijența, lipsa de autoritate, ocupațiile multiple streine de misiunea familiei, nerăbdarea în ciselarea caracterelor, exemplul rău, lipsa de vigilență condamnabilă a unor familii să fie compen-

sate în epoca cea mai delicată și primejdioasă a vieții tinerești, de îndrumători devotați. Bunătatea generoasă părintească, impresiile frumoase trăite, corectitudinea vieții, simțul de dreptate sintetizat în formula: *fortiter in re, suaviter in modo*, conștiința curată și senină, exemplul bun și simțul datoriei educatorilor vor fi ancora de mântuire și îndrumare sigură spre muncă, studiu și virtute. Colaborarea rodnică să se facă pe cât e posibil *individual*, prin comunicări discrete și oportune părinților, și *colectiv* prin conferințe ocazionale cu părinții la care participarea să fie numeroasă.

3. În opera migăloasă de formațiune socială, civilă și culturală, să primeze *educația religioasă* în spirit integral creștin, luminată de instrucție vastă și sistematică și întărită de viață sacramentală și liturgică.

Să se evite însă două neajunsuri: *formalismul superficial* și *îngustimea de minte și suflet*. Să îngăduim sufletului tineresc o normală libertate de respirație spirituală, fără a-l împovora cu practice externe și prescripții prea minuțioase. În schimb să se promoveze devoțiunea simțită, filială, inspirată din conceptul despre bunătatea și încrederea în Dumnezeu. Ceeace se poate compendia în formula: *servite Domino in laetitia* (Ps. 99) și *sentite de Domino in bonitate* (Int. 1, 1). Deci pietatea tristă și din frică servită, alimentată de educatori și predicatori melancolici, este păgubitoare, lipsită de generozitate și avânt.

Doctrina despre omniprezența și dreptatea divină să nu se propună în formă izolată și exagerată, ci înfrățită de lumina confortantă a bunătății și milei. Uneori chiar exortările și îndrumările prea dese, făcute din spirit de severitate pietistică, produc efecte contrare, de saturație și plictiseală religioasă. Măsură deci în toate. Sf. Francisc Borgia, din fire înclinat spre severitate în practicile religioase, recomanda rectorilor de case de educație să fie cu discreție în exortarea elevilor la pietate: *nec niti debemus ut minium eos religiosos efficiamus*. De altfel rolul educației în școala și internate nu e de a pregăti che-

trăinare ori *îngreunare* este oprită” (§ 3 cap. I Tit VI din soborul anului 1878).

4. Protopopul e dator să *îndrumeze pe preotul apucat pe căi greșite*. Să întărească pe cel slab, să mustre pe cel rău, să pedepsească pe cel renitent. „Pe preotul care nu-și va împlini deregătoria, după trei admoniții, dacă nu se va îndrepta, tragă-l la judecată și trimiță-l la scaun” (*Can. 7 din 1821*). Toate acestea trebuie făcute cu iubire, dar mai ales cu dreptate. Nu e permis pretinului, consăteanului, celui care se știe linguși, a-i trece cu vederea, a-l înălța fără vrednicie, iar pe cel-oarșan ori dușman, a-l persecuta, ci fie-ți căruia să i-se dea ce se cuvine. Preoții cari, după greșalele lor imputate nu se vor îndrepta, se vor sili a-și muta parohia cu alta mai de jos, iară cei cu purtarea bună, insistându-se că poftesc loc mai bun, după stăruiele dimprejur se vor muta la o parohie mai bună.” (*Can. 1 din 1833*).

5. Protopopul nu are numai de controlat, ci trebuie să caute, să afle, să facă planuri, să ia inițiative pentru progresul sufletesc și prosperarea în celea materiale. An de an să se constate progres, și să nu să niștească până nu ajunge la culmea desăvârșirii. (*Conc. I. prov. Tit. II cap. VIII e. 1. ar.*) — Greșesc cei cari susțin că protopopul este numai organ de control.

6. E dator protopopul ca, de câteori merge

în parohii, să *învețe pe credincioși*. Natural, nici aici nu se poate fără pregătire, fără plan. „Cu ocaziunea vizitațiunilor canonice protopopii sunt îndatorați a ținea învățăturii...” (*Conc. prov. I. Tit II. cap VIII*).

7. Protopopul, fiind organul imediat al Superiorității bisericești, trebuie să *informeze clar, precis, fidel* Ordinariatul despre situația din parohii. Nimic să nu bagatelizeze. Nici să mărească. „Prea cinștii protopopi întru împlinirea isprăvniciei sale, pe cum și în relațiile către sf. scaun Episcopesc, cu cea mai adevărată credință să se arete.” (*Can. I. din 1833*).

8. Ca să le poată face acestea, *li trebuie autoritate*, pe care trebuie să și-o țină în locul prim dânsul, comportându-se și lucrând așa cum se cuvine. Dar nici superioritatea nu trebuie, pentru nimic în lume, să scârșeze autoritatea protopopului. „Consistorul se va sili a ținea vâlfa și autoritatea fraților protopopi... ca aceia să poată cu bun sporiu plini lucrurile dela scaun poftite... altmintrelea nici celea mai bune rândueli ale lor nu se vor băga în samă.” (*Can. 3 din 1821*). Cărcotașilor, fie laici sau fețe bisericești, preoților invidioși și le-neși, nu e permis să li-se dea voie nici să încerce știrbirea autorității protopopilor.

9. Pentru a „escugeta” planuri noi, este lipsă să se mai *consfătuiescă protopopul cu preoții* din „eparchia” sa. Să mai stea de vorbă. Să discute ce ar mai trebui făcut. Bi-

serica este o instituție vie, deci trebuie să se desvoalte. La aceste constătuiri, recomandate cu atâta căldură și de marele Pontifice Piu XI, trebuie să ia parte toți preoții. „Care protopopi vor face soboru de eparchie și care popă nu va veni la sobor, fără numai când s'ar întâmpla să fie betegi, protopopul cu soboru să-i pedepsească” (*Can. 19 din 1700 și conc. prov. I. Tit VII. cap II*).

Iată câteva din multele și importante datorii ale protopopului. Binevoiește, frate, a medita asupra lor. Le pune în practică. Numai așa făcând vei ținea cu cinste locul important de „*ochiu al Vlădicului*”, în conducerea bisericii. Numai mergând pe această cale vei ajunge ca, la sfârșitul vieții, să auzi dela Domnul „Bine ai venit fiule; luptă bună te-ai luptat, întră întru împărăția mea.”

Gândul la toate acestea se cade sa-i stăpânească mereu și efectiv pe cei ce au deregătoria protopopească, iar pe cei cari n'o au încă, dar râvnesc la ea, să-i modeleze în imbulzeala la o slujbă grea, când e luată în serios, și-i de înfricoșată răspundere. Și să-și tragă pe seamă că încă înainte de judecata lui Dumnezeu, sunt judecați de cei cari le urmăresc și le cântăresc activitatea. De vor spune acest lucru, de nu-l vor spune cu gura, „Treapta mai înaltă” nu scutește de critici. Dinpotrivă: le provoacă. Cel slab nu se bage la poveri peste puterile lui.

Un protopop mai bătrân

mări pentru mănăstire, ci pentru viața de familie.

4. Institutele de educație trebuie să fie ca o familie ordonată și exemplară. Taina unei sănătoase discipline e dragostea. Fără această iubire orice casă de educație devine carceră. În conștiința și sufletul tinerilor trebuie înrădăcinat adânc *simțul responsabilității* față de Dumnezeu și oameni. Se ajunge la această țintă prin încredințarea de misiuni și slujbe. Este de necrezut câtă împintinare și avânt primesc tinerii, dacă își dau seama că sunt stimați și apreciați. De altă parte e de lipsă să învețe a se directiva singuri în viață prin câștigarea spiritului de inițiativă.

Tinerii sunt ambițioși și delicați în chestie de onoare și foarte sensibili incurajării. Din acest motiv, în aplicarea pedepselor, prudența și respectul față de ei au cuvânt hotărîtor. Dacă simt că sunt iubiți și stimați, chiar și când sunt pedepsiți disciplina, e asigurată.

Devine în acest caz spontană și rodnică, nu mecanică și superficială.

5. Mediul înconjurător de disciplină, ordine, curetenie, eleganță cumpătată înduplecă pe cei îndrumați la cucerirea aceluiași frumoase însușiri. În privința spirituală, îndrumătorii să creieze o atmosferă de religiositate senină și plăcută, disciplină consimțită și îndrăgită, moderațiune și bunăvoință deopotrivă pentru toți. În conduită educatorul să dovedească perfectă stăpânire de sine în vorbă și faptă, cultul sincer al supunerii și autorității, deosebit respect și iubire nu numai pentru superiori, ci și pentru cei ce cooperează în egală măsură spre același scop. Orice vorbă nesocotită sau critică la adresa acestora în prezența tinerilor este nespuse de păgubitoare. Numai pregătirea intelectuală deosebită și prestigiul moral îi dau dreptul să îndrumezi pe alții.

Iată principii de educație ce n'au nevoie de comentariu, ci să fie meditate.

S. Todoran

Glasul dreptății. Am rămas consternați de decizia, ce părea incredibilă, de a se confiscă și intabula asupra Statului averile fostelor școale confesionale românești, „indiferent de proveniența lor“. Și ne-am exprimat de pe atunci convingerea că dispoziția nesocotită, pornită din te miri ce tainite tenebroase ale răului, se va anula. Prea era nedreaptă și în contradicție cu directivele de guvernare ale mareșalului Antonescu.

Nu ne-am înșelat. Intervenția energică a conducerilor bisericesti din Ardeal a obținut revocarea promptă a deciziei nedrepte. „Monitorul Oficial“ No. 269 din 12 Noemvrie c. publică următoarea nouă decizie, ce poartă No. 271.647:

Art. 1. — Se anulează decizia cu Nr. 40.628 din 11 Octomvrie, a ministerului culturii naționale și al cultelor, referitoare la bunurile fostelor școale confesionale române ortodoxe și greco-catolice.

Lucrările de intabulare a acestor bunuri, efectuate până în prezent în baza deciziei Nr. 40.628 din 1941, se vor rectifica în cărțile funduare, la cererea celor interesați.

Art. 2. — D-l administrator al Casei Școalelor și al Culturii poporul este însărcinat cu aducerea la îndeplinire a dispozițiilor din prezenta deciziune.

Știri mărunte

Sf. Părinte premiază pe tinerii din Acțiunea catolică italiană. Duminecă 2 Noemvrie S.S. Pius al XII-lea a primit în audiență specială mai bine de 5000 tineri italieni din Acțiunea Catolică, în frunte cu prof. univ. Luigi Gedda președintele lor, pentru a le împărți premiile câștigate la concursul național de cultură religioasă. După ce le-a ținut un discurs admirabil, în care le-a arătat datorința lor de învățăcei și soldați ai lui Hristos să conlucreze cu harul dumnezeiesc necentenit, fiind adevărați eroi creștini, însuși Supremul Părinte împarte celor meritoși premiile câștigate.

Moartea alor doi distinși prelați. Luna Octomvrie a răpit din viață pe doi iluștrii episcopi: In 20 Oct. a murit la Salzburg în urma unui atac cardiac Exc. Sa *Sigismund Waitz*, care e cunoscut sub numele de „episcopul social“, căci principala preocupare pastorală a sa a fost ridicarea claselor sociale mai lipsite. Puține zile după aceea, în 28 Octomvrie și-a dat obștescul sfârșit *Thomas Ludovic Heylen* episcop de Namur (în Belgia). Dispărutul a avut un rol preponderant în istoria congreselor euharistice internaționale, fiind aproape 40 ani președintele general al lor. În această calitate a străbătut toată lumea, luând parte la diferitele congrese euharistice internaționale, cu toată vârsta lui înaintată. Fie-le partea cu dreptii!

Locale. Duminecă viitoare, XXX după Rusalii, va predica în catedrală pâr. *Dr. Ioan Vesa*, profesor de teologie.

— Sâmbăta trecută elevii internatului „Vancean“ au aranjat o foarte drăguță *serbare artistică*, în „Palatul Cultural.“ Cuvântul de deschidere l-a rostit elevul I. Dorgo. Jazzul internatului a executat mai multe cântece (voce: elevul Ocnean). — S'a jucat, cu gust și pricepere, comedia lui Caragiale: „D'ale Carnavalului.“ — Venitul a fost destinat elevilor săraci.

Sezătoare literară-artistică pentru răniți. Studenții Academiei Teologice „Sf. Treime“ din Blaj, în frunte cu rectorul și cu profesorii lor, au ținut nu numai să cerceteze răniții de război din spitalul instalat în „Institutul Recunoștinței“, ci să le mai înseneze zilele petrecute aci, aranjând pentru ei o frumoasă *sezătoare literară-artistică*, cu un program bogat de cântece și declamări potrivite, la începutul căruia pâr. *Dr. Ioan Cristea*, rectorul Academiei, a adresat o seamă de cuvinte de creștinească învățătură și mângâiere pentru răniți. Din banii colectați dela clerici și superiorii lor, s'au cumpărat și s'au împărțit răniților țigări și alte daruri.

Jertfă curată. Pâr. *Gavril Filip* din Blăjeș a avut, Duminecă, în 2 Noemvrie c., bucuria sfântă, la care au luat parte și poporeni săi, de a binecuvânta, în cadrul de slujbă impresionantă, o seamă de danii frumoase, primite dela credincioși din parohie. Și anume: 1. Credinciosul unit *Nicolae Bărză*, meseriaș pantofar, fiu al acestei comune, domiciliat în Mediaș, a dăruit bisericii noastre un *Chivot* de alabastru în valoare de 6000 Lei, și un rând de *orâte* bisericesti din catifea roșie în valoare de 10.000 Lei. Aceste daruri cari împodobesc biserica noastră, făcute din prisosul câștigat cu hârnicie din meseria lui, ca un semn de recunoștință față de bunul Dumnezeu, care l-a asistat totdeauna cu grija de Părinte ceresc, ca să-și ajungă realizate unele scopuri în viață. 2. Un alt credincios unit, *Ioan Tatar*, tot meseriaș pantofar, domiciliat în Mediaș, a dăruit iarăș bisericii noastre cele două volume *Minee* cu litere latine în valoare de 2700 Lei. 3. Credinciosul *Teodor Păucean*, din loc a cumpărat o *Evanghelie* legată frumos în catifea roșie în valoare de 1600 Lei. — Jertfa acestor binecredincioși fie bine primită la ceriuri!

† **Izidor Saturn**, paroh român unit în pensiune și protopop onorar, s'a stins din viață în Orăștie, Lună, în 10 Noemvrie c., în anul 76 al vieții, 53 al căsătoriei și 51 al preoției. Inmormântarea i-s'a făcut în 13 Noemvrie c., în parohia Merișor, (eparhia. Lugoșului) pe care a păstorit-o un veac de om. — În veci pomenirea lui!

† **Rozalia Marele**, născ. Vedean, a încetat din viață la Vașcău, (Bihor) în ziua de 8 Noemvrie c., într'al 77-lea an al vieții și 55 al căsătoriei sale cinstite. A fost înmormântată la Beiuș. — Fie-i partea cu cei dreptii!

CARTI & REVISTE

R. NETZHAMMER: Carmen Sylva, Kö-nigin Elisabeth von Rumänien. Einsiedeln. 1940.

Rânduri omagiale, închinare de-un savant arhieru albit de ani, memoriei Reginei-Poete a României, la împlinirea unui sfert de veac dela săvârșirea ei din viață. Iluștrul autor știe să spună mult în cuvinte puține. De altfel și vorba ce o repeta Regina Elisaveta deseori spre sfârșitul zilelor sale, cu gândul la sine și la soțul său, Suveranul român Carol I: „Am avut o viață grea și plină de suferințe, Dumnezeu însă a întors totul spre bine“, spune mai mult decât un volum întreg. Mai mult și mai discret chiar și decât lucrarea „Misère royale“ scrisă de secretarul de pe vremuri al Reginei, și care a stârnit mare valvă.

SANDU TELEAJEN: Legiunea de onoare. Roman. București. 1940. (Ed. „Cugetarea“). Pagini: 301. Prețul: Lei 80.

Carte de lacrimi și de sânge, din trecutul războiului al întregirii neamului fărîmițat sub stăpâniri străine. Stăpân pe-o aleasă limbă literară, bun psiholog și observator căruia nu-i scapă nimic din ce-i de văzut — fie spre mângâierea, fie spre durerea privitorului inteligent și simțitor — autorul a îmbogățit literatura română cu o lucrare ce se cetește cu gustată mândrie, dar, pe alocurea, și cu sfâșietoare strângere de inimă. Persoane, caractere, atitudini: totul e zugrăvit cu grijă, cu pricepere și cu artă. — Turpitudinile n'au avut intrare în cuprinsul acestui roman.

OLIMPIU BOITOȘ: Slavici în Italia. București. 1941.

Părintele lui Popa Tanda pare a fi fost de două ori în Italia. Suflet sensibil și om al condeiului, și-a așternut și pe hârtie impresiile din țara artelor și din lumea fraților. Celor ce l-au avut drag pe Slavici, în profida unei slăbiciuni sub raport național, pentru care a fost aspru criticat, d. Boitoș le-a făcut un serviciu deosebit de prețios, prezentându-l și sub latuirea aceasta — de călător ce observă și judecă subiectiv, dar interesant — mai puțin cunoscută.

DUMITRU NEDA: Inger în trup. Blaj. 1941. Pagini: 32. Prețul: 5 Lei.

Siinții nu se învechesc niciodată. Gândirea, simțirea, și mai ales făptuirea lor, sunt totdeauna actuale și pilduitoare. Dacă sunt bine înțelese și cunoscute urmate. Sf. Otilia a părăsit valea plângerii de mai bine de 1200 de ani. Pilda vieții ei însă e vie și plină de îndemnuri sfinte și pentru vremile noastre. Cum se vede și din cele câteva momente culese din această viață binecuvântată.

VASILE BUCUR: Jertfa Basarabiei. Beiuș. 1941.

Poemul dramatic în 5 tablouri al d. Vasile Bucur, închinat armatei desrobitoare a Țării Basarabilor, e o simpatică piesă în versuri îngrijite, cu un pronunțat substrat moral. E potrivită pentru serbări școlare și nu ne îndoiem că va fi jucată mai des ca alte producții din acest gen. Căci merită fără doar și poate.

Lucașfăruș. Anul I (Serie nouă). Nr. 7. Octomvrie. 1941. Revistă lunară. Sibiu. Abonamentul: 300 Lei anual.

În cea mai mare parte puteri noi încearcă să ridice un steag purtat, altădată, cu demnitate și glorie. Ne vom bucura din suflet, și cu noi se va bucura toată lumea română ardeleană, dacă se va adevăra, că ceea ce dorim cu toții, e fapt împlinit. Numerii de până acum ai revistei îndreptătesc cele mai bune nădejdi.

Telefonul „Unirii“

— **Oficiul parohial Șiria.** Confirmăm primirea sumei de Lei 200.

S. Târnaveni. Am primit abonamentul pe anul curent.

I. Mediaș. Am primit 200 Lei. Abonamentul este achitat până la 31. XII 1941.

Gh. Sâmboleni. Chităm primirea sumei de Lei 400 în contul abonamentului.

O. Alba Iulia. Am primit 1000 Lei, din care sumă 600 Lei am prelat Rev. „C. C.“

Nu este Român

cine nu semnează la

Imprumutul Reîntregirii